

Гл. редакторъ: Г. Ангеловъ

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-Просвѣтно Икономическо Дружество „Варненски Коренякъ“

Год. абонаментъ 30 лв.
Излиза двуседмичноРедакция и администрация въ клуба
— Варна, „6-й Септемврий“ № 29Обявления се приематъ
по споразумение

Варненци, обичайте града си и работете за неговото преуспѣване!

Хр. Кр. Мирски

ОСВОБОЖДЕНИЕ НА ГР. ВАРНА И ЖИВОТА НА Д-ВО „КОРЕНЯКЪ“

Нашето дружество е определило деня 9 Августъ за свой празникъ. 9 Августъ (ст. ст. 27.VII) не е случайно избранъ день. На 9 Августъ 1878 г. гр. Варна е билъ освободенъ отъ турско робство. Тая дата е свѣтла дата за насъ варненци. Свободата на единъ народъ е най-ценно благо, защото само свободата дава възможностъ и условия изгодни за напредъка на единъ народъ. Ценнейки свободата, нашето дружество съ определяне за свой празникъ деня, въ който е дадена свободата, искало е да подчертае значението на едно голѣмо събитие, безъ което гр. Варна не би представлявалъ това, което е днесъ. Дружеството ни не веднажъ е подкрепявало, че силата му се крие въ безпредѣлната обичъ къмъ гр. Варна. Ние не веднажъ сме отправяли апелъ къмъ всички варненци — да се стремимъ чрезъ общи усилия да издигнемъ Варна за величието на България. Тоя нашъ апелъ не би далъ резултатъ, ако не се работи чрезъ култура, трудъ и постоянство за процъпяването на гр. Варна.

Нашето дружество е основано на 27.XII 1925 год. и въ продължение на 15 години то е развило една деятелностъ, съ каквато малко дружества биха могли да се похвалятъ. Въ продължение на 10 години дружеството е издавало свой вестникъ съ свои сръдства, въ който вестникъ е даванъ цененъ материалъ за историята на гр. Варна. Но не само това е била задачата на в. „Варненски коренякъ“. Дружеството успѣ да сгруппира около вестника си видни варненци-общественици, които помѣстиха статии изъ различни области, статии, представляващи интересъ и четени съ охота отъ всички, които се интересуватъ отъ историята на Варна, отъ обществения животъ на Варна въ всичкитъ му прояви.

Въ продължение близо 15 години дружеството ни разви скромно, безъ шумъ, но съ постоянство, усърдие голѣма обществена деятелностъ. Дружеството ни е подкрепяло всички добри начинания, целящи издигането на Варна въ всѣко отношение, вземало е участие при различнитъ случаи, когато е ставало въпросъ, за да се направи нѣщо добро за Варна, а нѣкога то е вземало инициатива, заслужаващи да бждатъ

подчертани, защото сж били възприемани отъ гражданството, отъ община и пр. Около дружеството сж сгруппирани много видни граждани, които сж съзнали, че чрезъ дружеството тѣ работятъ за благо на своя градъ. Тия видни граждани сж подкрепяли дружеството материално и морално и безъ тѣхната подкрепа, дружеството не би могло да има тия успѣхи и резултати, които сж постигнати до сега. Съзнанието, че се изпълнява единъ общественъ дългъ е вдъхновявало ръководителитъ и членоветъ на дружеството, това съзнание сгруппира и гражданството около последното — всички да работятъ за доброто на Варна и за неговото благоденствие и за неговия напредъкъ.

Въ деня на нашия празникъ, всѣка година, ние сме длъжни да подчертаемъ постигнатитъ резултати, за да черпимъ куражъ и сили, за да продължимъ дѣлото, на което служимъ единствено отъ желание да бждемъ полезни за нашия хубавъ градъ.

Тия резултати ние ги изтъкваме въ нашия празникъ — освобождението на Варна, за да подчертаемъ, че благодарение на това освобождение отъ робството, ние сме могли да получимъ резултатитъ, които сж наша гордостъ. Подчертаваме ги въ деня на освобождението, защото, както се каза по-горе, безъ свободата ние не бихме могли да се сдружаваме, за да служимъ на благоденствието на Варна, а чрезъ това — за величието на целокупния българския народъ. Поздравявайки варненци съ празника на освобождението, а членоветъ на дружеството съ неговия празникъ, пожелаваме на всички все съ усърдие, преданостъ и постоянство да продължатъ дѣлото на ония, които чрезъ скжпи жертви сж създали българския градъ Варна и които сж работили въ продължение на дълги години за напредъка и издигането на гр. Варна.

Дано идната година Варна и членоветъ на дружеството ни

Цонко Ханджиевъ

Дванадесетия частъ наближава

Въ продължение на 62 години, следъ освобождението ни отъ вѣковното робство, българския народъ преживѣ много пѣти дни на възходи и покриси.

Нашата българска действителностъ, презъ този периодъ на години, не веднажъ е стимулирала общественитъ дейци къмъ беззаветно творчество, но сжщо не веднажъ дейцитъ сж било обезкуражавани или често обезличавани отъ самитъ насъ.

Прелиствайки страницитъ на нашата история ние може да се радваме и гордѣемъ за отбелязанитъ въ нея величави моменти, но сжщо така тамъ се срѣщатъ и страници причиняващи болки и разочарования.

Не веднажъ сж давани безбройни скжпи жертви, или за безсмислени цели, или за славолюбие, суета и користолюбие. Нѣколкото войни, които българския народъ води въ единъ кжсъ периодъ бѣха най-тежко изпитание за народната душа. Следъ голѣмата европейска война царѣше страшенъ смутъ по всички направления въ границитъ на нашата хубава родина. Българския Богъ виждаше нашето страдание и той прострѣ блалословената си длъница върху насъ, като вдѣхна на отговорнитъ личности вѣра и куражъ да направятъ завою отъ изминаващия пѣтъ на лжкатушенията.

И действително въ последнитъ години ние виждаме какъ остротитъ въ нашия общественъ животъ, макаръ и бавно, се притяпваха и днесъ спокойно може да кажемъ, че по многото генерални и жизнени вътрешни и вънкашни въпроси цари единодушие всрѣдъ българския народъ.

Това единодушие е безкрайно ценно, защото, то дойде тъкмо, когато имаме най-голъма нужда отъ него.

Свѣтътъ е изправенъ предъ

Слѣдва 3 стр.

празнуватъ 9 Августъ съ голѣма радостъ при осъществени български идеали! Дано Варна получи това, безъ което не може да живѣе и да се развива! Дано надеждитъ на варнеици станатъ действителностъ! Тогава и само тогава ще може Варна да процъфти при благоприятни условия — да се създадатъ и сносни условия за животъ за всички.

КОПНЕЖЪ

Моряко, въ твоя малкъ корабъ лекъ,
вземи ме да дойда съ тебъ,
когато въ тиха утринъ вълнитъ игриви,
безгрижни танцуватъ катъ горски самолети.

Когато въ тиха утринъ слънцето изгрѣва,
на изтокъ кървавъ пурпуръ затрептява
когато въ тихитъ спокойни води
безгрижно се кжпятъ златни лжчи.

Тогава искамъ да бжда край тебъ щастлива
далечъ отъ злбата и неправда човѣшка,
гальовно да ме милватъ игривитъ вълни —
зефирътъ да пилѣе моитъ коси.

И въ твоето обгорѣло лице
да виждамъ какъ грѣй надеждата свята,
и тамъ где бие твоето безстрашно сърдце,
уморена да склоня глава.

И ти ще ми запѣешъ твоята пѣсень
далеко унесенъ, чаровний блѣнъ
въ твоята изстрадала душа
ще цѣфне като пролѣтна мечта!

Защото е дивна твоята пѣсень,
пѣсень що пѣятъ морски сирени
ту скръбна, ту безгрижна катъ игривитъ вълни,
илъ смъртенъ стонъ на угасналъ споменъ.

Тазъ пѣсень, моряко, искамъ да чуя
тогава съ тебе и азъ да запѣя,
ще пѣемъ двама, и кораба ще върви
тамъ къмъ далечни непознати страни.

И ний ще разкажемъ тогава на свѣта,
и тамъ далечъ, кждето морето цѣлува земята,
има една малка, но дивна страна
съ китни брѣгове, съ храбри моряци.

Въ тази малка земя, гдето цвѣтятъ само рози,
бѣлоснѣжни лилии като горди мимози,
где край брѣговетъ игриви вълни
кжпятъ безгрижно гранитни скали.

Край тия брѣгове има една дивна страна,
тамъ гдето нивга не дохожда радостта,
кждето жито като злато зрѣй,
но вмѣсто пѣсень тамъ плачъ се лѣй!

Защото тя е робска страна,
върху която съ окървавенъ мечъ бѣснѣй тиранина,
но храбрий моряко, безъ страхъ ще кажемъ на свѣта,
ний искаме я защото тя е наша,

Затуй при тебъ да дойда искамъ, моряко,
за да изпѣя своята мжжа
за оная страна, кждето плачъ вмѣсто пѣсень се пѣй,
тамъ кждето невинно братска кръвъ се лѣй.

Затуй моряко ме вземи,
въ тазъ страна ме заведи,
и нека кажемъ на братята роби,
че скоро частъ на свободата ще удари!

Да цѣлуна тазъ робска земя въ кърви облѣна,
тазъ земя, която изхрани плеада народни великани,
да видя искамъ тазъ страна свободна,
и тогава игрива морска вълна,
нека да ме отведе щастлива къмъ смъртъта!

Банка Черноморска

проф. Ц. Каланджиева

Нарастването на населението въ нѣкои държави и България. Растежът на нашите градове и София

Ръстът на населението на една държава е в тѣсна зависимост отъ редица фактори, между които на първо мѣсто стои материалното положение на жителитѣ и характера на занятието, т. е. дали тѣ живеятъ отъ земеделие или отъ занаяти, индустрия и търговия. Известно е, че държави, въ които преобладава селскитѣ елементъ съ традиционно запазенитѣ семейни отношения, нарастватъ много по-бърже, отколкото такива съ преобладаващи градски елементи и свързанитѣ съ това занаяти. Така, приръстътъ на население то на Русия (24‰) България (11,5‰), Югославия, Ромъния (11‰), Полшва (12‰) и Гърция (13‰) е много по-бързъ, отколкото въ индустриалнитѣ държави, като Англия, Германия, Франция и др., макаръ и въ тѣзи страни доходността на срднното семейство да е много по-висока. Обаче при държави съ еднаква стопанска структура и доходност на жителитѣ степента на нарастването зависи и отъ други на гледъ второстепенни фактори, които често се проявяватъ въ по-силна степен, отколкото чисто материалнитѣ. Като характерни примѣри за това могатъ да ни служатъ Германия и Франция. Числото на жителитѣ на тѣзи две държави въ време на френската революция е било почти еднакво. Обаче, за единъ период отъ 140 години Германия отъ 20 милиона нараства на 70 милиона, кагато Франция днесъ има само 42 милиона жители, или съ около 30 милиона по малко, като тенденцията на увеличаването ежегодно намалява. Даже за последнитѣ години се констатира абсолютно намаление на рѣста. Отъ тука и тревогитѣ и опититѣ на френската държава и прибрѣгването ѝ къмъ законодателни мѣрки за спиране на тоя застои. било чрезъ раздаване на премии на многочисленитѣ семейства, било съ насърчаване браковѣтѣ и съ привличане на чужди по-здрави етнически елменти, като напр. руси, които следъ болшевишката революция проникнаха въ значителни количества, даже и въ френскитѣ села.

Разликата въ размножаването на Германия и Франция прави толкова по-голямо впечатление, като се вземе предвидъ, че въ материално отношение Германия изцѣло като държава, както и материалното положение на срднното семейство стоятъ по-долу отъ онова въ

Франция. Достатъчно е да сравнимъ територията на Германия и нейното население съ онѣзи на Франция, за да се убедимъ въ неблагоприятното материално положение на първата. Така, на едно пространство отъ 470.714 кв. клм. въ Германия живѣе население около 70 милиона, или 148 души на 1 кв. клм., а Франция, при територия даже по-голяма 551.000 кв. клм. има население отъ 41 милиона, или 76 души на 1 кв. клм. Наредъ съ това германската почва е много по-бедна отъ френската. Сжщо така и климатическитѣ условия въ Германия сж по-неблагоприятни, отколкато въ Франция, гдето поради това има по-голямо разнообразие отъ култури. И ако при горнитѣ неблагоприятни условия германецътъ и германскиятъ селянинъ изкарватъ не по-малкъ доходъ отъ своята земя, отколкото това е въ Франция, то се дължи на по-високата агротехника, на силното наторяване, което отчасти е резултатъ на по-голямото индустриализиране на страната и отъ по-упорития и дисциплиниранъ трудъ.

Но Франция има и други стопански преимущества предъ Германия—това сж нейнитѣ колонии, заемащи пространство надъ 11 милиона кв. клм. съ около 60 милиона жители, безъ онова, което тя получи като мандаторъ на Обществото на народитѣ (624.000 кв. клм. съ 5.400.000 жители).

Въпрѣки горнитѣ стопански предимства, растежътъ на населението въ Франция е спадналъ на нищожната цифра 1‰, а въ 1935/36 години има и намаление (0,5 и 0,3 на хиляде). Германия, въпрѣки много лошото си стопанско положение, следъ Версайския договоръ, е имала увеличение: презъ 1934, 35 и 36 години—надъ 7‰. Ако горнитѣ норми въ рѣста на Франция и Германия продължаватъ да се запазятъ и за напредъ, то, споредъ пресметанията на нѣкои автори, къмъ 1950 година населението на Германия ще нарасне до 100 милиона жители, а това на Франция ще намалѣе на 35 милиона.

Горното показва, че не сж само стопанскитѣ елементи, които определятъ рѣста на населението въ една страна, че наредъ съ тѣхъ влияятъ расови, културни и други особености, наслоили се въ течение на дълъгъ периодъ отъ години. Когато говорите съ обикновения французинъ на тази тема, която тѣй много

тревожи френския държавникъ и политикъ, той има обичая да твърди, че за Франция не е важно количеството, а качеството на населението. Обаче, при не по-ниско, а може би и по-високо културно равнище, англичанинътъ се размножава много по-бързо отъ французина (около 3‰ за 1934, 35 и 36 г.)

Пропуснахъ да отбележа, че Германия, която не може да се оплаква, че бавно се размножава, отъ нѣколко години насамъ (отъ 1933 г.) прибрѣгва къмъ законодателни мѣрки не само за запазване, но и за засилване на своя растежъ, чрезъ даване премии за всѣко новородено дете (до 10 марки на месецъ и на дете), а сжщо и за обезпечаване на малоимотни новобранци семейства. Отчасти поради тѣзи премии, а отчасти поради расови и др. особености, въ Германия днесъ срещате най-многолюдни семейства, както между селското население, така и въ интеллигентнитѣ срдѣ. Докато у насъ презъ последнитѣ години въ градоветѣ даже заможни семейства въ разцвѣта на своята възраст, се задоволяватъ съ едно дете и изобщо считатъ децата за голяма тежестъ и ограничение, ние имаме случая да срещнемъ въ германскитѣ интеллигентни срдѣ семейства отъ казаната възраст, съ по три, четири и петъ деца, считайки това за особена радостъ и благо. Това се дължи не малко и на факта, че германската майка не е толкова суетна и най-малко се занимава съ дреболиитѣ на живота и на своята външност, посвещавайки главното си време на доброто отханване и отглеждане на децата, при едини напълно рационални условия, отъ които и доста интеллигентни наши майки нѣматъ понятие. Наредъ съ това германската майка намира време да се занимава съ спортъ, съ своето физическо развитие, да служи въ търговскитѣ контори и банкитѣ и да работи въ индустрията.

Фаталното влияние на слабия ръстъ на френския народъ се отрази въ сегашната война при която Франция можа да мобилизира 500.000 войника по-малко отъ колкото въ предишната европейска война. Тоя печаленъ фактъ трѣбваше да се констатира напоследъкъ отъ Петенъ, като една отъ причинитѣ за разгрома на Франция.

Следва

Щети, нанесени въ Варна отъ нѣкои младежи.

Варна, като лѣтовищенъ градъ, трѣбва да се отличава отъ другитѣ градове съ своята спретнатостъ, чистотата. Не можемъ да натякваме на нашитѣ общинари, че сж занемарили града. Въ тия оскждни времена, общината е направила и прави доста много за подържане чистотата на улицитѣ. Изъ по главнитѣ широки улици се садятъ цвѣта и декоративни дръвчета. Но въ нашия градъ има голямо зло, съ което би трѣбвало да се поведе систематична борба. Това зло иде отъ една частъ младежи, бждащи Варненски граждани. Не зная съ какви впечатления си отиватъ чужденцитѣ-лѣтовници. Тѣ наблюдаватъ живота въ града и по това сждятъ за насъ. Обикновено нѣщо въ Варна е да срещнете въ нѣкоя улица компания гамени. Тѣ се скитатъ изъ града, като че нѣкой ги праща само да правятъ пакости. Изъ пжтя тѣ се борятъ, хвърлятъ камъни, драчатъ по стенигъ на кжщитѣ, натискатъ копчетата на електрическитѣ звънци, за да безпокоятъ гражданитѣ и пр. Вечеръ тѣхната дейностъ е много по-голяма. Съ ножчета тѣ къртятъ копчетата на електрическитѣ звънци, чупятъ джамове, развалятъ огради, тѣпчатъ цвѣтата изъ парковетѣ и пр. Гражданитѣ като че свикнали вече съ това зло и, макаръ че негодуватъ, не правятъ бележки на тия пакостници. Всички, призоваватъ това зло едва ли не за непоправимо. Наблюдавамъ: Връщатъ се ученици отъ отдѣленията и се упражняватъ да върватъ по тельта, съ която сж заградени малкитѣ паркове съ цвѣта изъ главнитѣ алеи. Тельта се кжса или полѣгва. Никому това не прави впечатление. Хората минаватъ и заминаватъ. Когато нѣкой имъ направи бележка, често тѣ му отвръщатъ съ грубости. Погледнете новата ограда отъ телена мрежа на градинката предъ мжжката гимназия на какво е заприличала?

Да се пише по стенигъ на кжщитѣ е нѣщо обикновено. Преди нѣколко години общината нареди да се измажатъ стенигъ на кжщитѣ въ по-главнитѣ улици. Гражданитѣ поизпълниха, мълкомъ преглътнахъ тия непредвидени разходи. Но що излѣзе отъ това? Още незасъхнала новата мазилка, и злосторницитѣ се явиха на сцената. Върху новата мазилка почнаха да пишатъ разни мръсотии. Почти нѣмаше стена, на която да не е написано нѣщо. Въ по-ново време почнаха да чертаятъ нѣкакви си агита-

ционни—наши и чуждестранни емблеми. Казватъ, че много момчета правѣли тия чертежи, като съ това изразявали своитѣ патриотични чувства. Не зная какъ тия хора не могатъ да проумѣятъ, че единъ пречупенъ кръстъ напиримѣръ, не е преди всичко българска емблема. Въ Германия не ще намерите такива драсканици, по стенигъ. Знакътъ се поставя отъ властитѣ тамъ, дѣто му е мѣстото.

Хората вече не смѣятъ да замажатъ стенигъ на кжщитѣ си, за да не отварятъ апетита на такива младежи да драчатъ. Погледнете католическата черква на ул. „6 септемврий“. Всѣка година се измазва отъ вѣнъ и пѣкъ не е чиста.

Най-обикновено нѣщо въ Варна е да се унищожаватъ посаденигъ цвѣта изъ парковетѣ, да се тѣпче тревата и да се повреждатъ или унищожаватъ младитѣ дръвчета. Нѣщо повече, има случаи, когато момчетата влизатъ въ чужди дворове и унищожаватъ цвѣтата. Не е лесно да се отгледа на отворено мѣсто нѣкое дръвче. Попитайте г. Новака да Ви разкаже историята на много дръвчета. До като нарасне дърво, нѣколко пжти е насаждано младо дръвче. Между града, новитѣ гробища и продълженията на ул. „Нишъ“ бѣха насадени млади тополи. Отлична идея. Тополата е красиво дърво. Койго е минавалъ презъ гр. Оршова, знае каква красива гледка представляватъ алеитѣ, обградени съ високи тополи. Това не може да стане у насъ. Отъ новопосаденигъ тополи сега има жалки останки. И това, което е останало, ще се унищожатъ въ най-скоро време.

Не искамъ да давамъ повече примѣри. Искамъ само да обърна вниманието и на граждани и на властитѣ да потърсятъ начинъ, за да се изкорени тая напасть. Злото е много голямо. То ни компрометира и предъ външния свѣтъ. Помня, когато кметъ на гр. Варна бѣ г. Петъръ Стояновъ, младежи бѣха опитвали силитѣ си, като хвърлятъ пейкитѣ въ морската градина отъ високитѣ брѣгъ долу и ги бѣха прочупили. Прави впечатление, че за такива пакости никой не е наказванъ. Не може ли да се тури край на това зло?

В. П. Гочевъ

Учреждията държавни, общински, църковни и стопански предприятия—предпочитайте за чиновници при равния цензъ мѣстнитѣ граждани.

МАЙКА

(разказъ)

отъ Екатерина Георгиева—Филчева

(продължение отъ брой 9)

Той бързо преминава освѣтения перонъ, по това време пустъ и безлюденъ, излѣзълъ задъ малката постройка на гарата и се изгубва въ тъмнината. Той преминава две три малки тѣсни улички на заспалото градче и най-после, къмъ края на последното се отзовава въ една съвсемъ тъмна разкривена уличка. Тукъ той се спира предъ една малка слупена кжщца и почуква на вратата. Никой не му се обажда. Той повторно почуква, тоя пжтъ по-силно и не тѣрпеливо. Тогава една се чува нѣкжде скръцване на врата,

после излайва кученце, следъ това се чува какъ се отключва отъ вътрѣ пжтната врата... Той е вече готовъ, вече забравилъ всичко лошо, да се хвърли въ обятията на майка си, когато съзира че една съвсемъ непозната нему възрастна жена се появява на прага.

Съ една ржка тя държи полуотворената врата и съ друга освѣтлява лицето на непознатия съ една малка газова лампичка.

— Кого търсишъ? Запитва тя като сжщевременно го изглежда плахо и подозрително, за-

щото той приличалъ на сжщински скитникъ, и добавя, тоя пжтъ вече по-меко, забелязвайки, че той прибрѣднѣва и едва ли не пада отъ изненада.

— Ако търсишъ по-престижната стопанка на тая кжщца, нея я нѣма тука, сега азъ съмъ стопанката. Защото кжщата отдавна е продадена на търгъ—продължава да говори старата непозната жена. Той се разтреперва отъ страшно предчувствие. Тогава едва разбира, защо нѣкога, когато пишеше въ последно време на майка си, отгоръ не получаваше. Гърлото му изведнажъ пресъхва, ужасната мисль скована главата му и запитва глухо: Какъ? Нима тя е умрѣла?

— Не, тя е още жива, но е много болна, бедната. Прибраха я по милостъ съседитѣ ѝ,

хе-е, тамъ, въ отсрещната кжща. Какво? Ти да не си ѝ роднина, нѣщо? Азъ не съмъ тукашна, та не познавамъ още хората... — се разбѣбрала старата, но той нѣмалъ време дори и да ѝ отговори. Тичешкомъ съ нѣкодко скока се намира до посочената кжща. Тамъ, преди да почука, спира се единъ моментъ, за да си поеме дѣхъ. После, съ свито срдце, треперяща ржка, той почуква на вратата нѣколко пжти последователно. Показва се следъ малко тѣхната съседка, която той веднага познава. Но тя го не познава, напротивъ, веднага се отдрѣпнала уплашена, защото самия му изгледъ не билъ благонадежденъ.

— Стридо Гергевиче, не ме ли познавашъ? Азъ съмъ Христо... — Христо! Ти ли си бе? Бож-

ке-е, пѣкъ азъ не можахъ да да го позная! Гледай, гледай!... че ела вътрѣ, де. У, какъвъ си станалъ! На какво си заприличалъ бре-е! Ами, че така ли трѣбваше, да оставишъ сама болната си майка и да не си дойдешъ толкова време!... Вече три години отъ какъ си заминалъ за голѣмия градъ...

— А мама тука ли е, какъ е? — едва намѣрилъ сили да ѝ запита той.

— Да, да, тука е, но тя сега спи—и като сниши гласа си, докато го въвежда презъ тѣсния прустъ тя му разказва, че майка му, като получила предпоследното му писмо, уплашила се и се ужасила отъ това, гдето той ѝ пишелъ, че не ще може вече да се учи, ако нѣма пари. Но тя тогава нѣмала. Ами сега? Отъ где да вземе?

Д-ръ П. Д. Скорчев

Заетитъ отъ чужди езици названия на наши зеленчуци и овощки

По-вечето отъ зеленчуцитъ и овощитъ, които растатъ въ нашата страна иматъ другаде своето отечество, тѣ сж донесени у насъ въ по-стари или по-нови времена отъ далечни чужди земи. Както у други народи, тъй и у насъ тия зеленчуци и овощки сж донесени обикновено ведно съ своитъ тамкашни названия, които съ течение на времето претърпяватъ въ устата на народа ни известни езикови промѣни и приематъ по-вече или по-малко нашенски видъ. Най-слаба езикова промѣна показватъ, естествено, най-скорошнитъ, неотдавашни заемки.

Понеже много отъ тия зеленчуци и овощки сж донесени въ Европа отъ стари културни народи—гръци и римляни, то и названията имъ носятъ гръцко-латински обликъ, ако и въ основата на немалко отъ тия названия да лежатъ азиятски и други варварски думи. Ето защо, названията на много зеленчуци и овощки у европейскитъ народи сж еднакви—разбира се доколко то тѣ не сж отъ общъ индоевропейски произходъ. Тѣй, въ почти всички европейски езици, макаръ и съ значителни понѣкога свойски промѣни, отъ еднакъвъ чуждъ произходъ сж названията напр. на следнитъ зеленчуци и овощки: спанакъ, лападъ, целина: пиперъ, кимийонъ, анасонъ; мента, синапъ, оризъ; мискетъ, домати, моркови; череша, ябълка, кестини; вишня, праскова, мушмула и др.

* *

Нека пристѣпимъ сега къмъ разглеждане названията на нашитъ зеленчуци, а сжщо и на нѣкои приправки и миризми, които названия по произходъ не сж наши, а сме ги заели отъ чужди езици.

За по-добра прегледностъ умѣстно е да разгледаме поотдѣлно названията отъ гръцки произходъ и ония отъ турско-персийско-арабски произходъ.

Ние, които твърде охотно грабимъ чуждото и днесъ още си служимъ съ ненужно много чужди названия на зеленчуци, за които имаме наши думи — почти никой не казва зеленчукъ и зеленчукаръ, а по-прилѣга на езика ни да дума зарзаватъ и зарзаватчия. Старата наша дума за зеленчукъ е *zele*, отъ зеленъ; отъ тукъ е и *зеле*. А зарзаватъ е персийска дума; себсе-ватъ, себсе-зеленъ, зат е окончание(-чук). Турцитъ сж я потурчили въ „зарзаватъ“. Ние дори не казваме и „градинаръ“, а по-лесно е на

езика ни да кажемъ бахче-ванъ, която е пакъ персийска дума: баг-градина, лозе багче-градина а-ван е окончание(хай-ван, ка-ка-ван). Градина за дини, пѣпеш, тикви и краставици ние наричаме бостанъ, която е сжщо тѣй персийска дума.

Нека сега да разгледаме зеленчуковитъ названия, които ние сме заели отъ гръцки. **Цвекло** и **целина**, макаръ че по рано ги пишехме съ *ѣ* за да имъ придадемъ, архибългарски видъ, сж гръцкитъ думи *sevtlon*, *seklon* и *selino*, ст. гр. *selinon*. У старитъ гръци целината е била на почитъ, съ вѣнци отъ листата и сж бивали украсявани победителитъ при истмийскитъ и немейскитъ игри, съ такива сж окичвали гробове и мъртавици. Атеней (II в, сл. Хр.) хвали въ съчинението си „*Deipnosophistae*“ целината като диуретично сръдство; то се слави още и като афродизиахо (коренитъ). Магданозъ, нгр. македониси, т. е. „македонка“, Римлянитъ сж взели маданоза отъ Македония и сж го аклиматизирали (Wencker, *Röm. Kultur*, Bd. 6 стр. 299); у тѣхъ той е известенъ подъ името *Petroselinum*, т. е. скална целина, отъ дето произхожда нѣм. *Petersilie*. Бизеля т. е. грахъ съ шушулки. Отъ гръц. *pisos*, лат. *pisum* итал. *pisello*, нгр. та бизелиа. **ангинара**, нгр. анги-нара, **лападъ**, стгр. **лапатои**, отъ *lapasso*-бивамъ мекъ отъ единъ коренъ съ нашата дума „лепъ“; латин. *lapatica*,

Има две гръцки думи у насъ, **ангурия** и **агориди**, които иматъ интересна етимология, И дветъ означаватъ нѣщо незрѣло, на ст. гръц. *áoros*; на нгръц. следъ а се вмѣта една „гама“ (г) за избѣгване на зѣенето: *á goros*, *агурида*, т. е. незрѣло грозде (и др.), *агори-момче* („незрѣлъ мжжъ“). На старогр. **хорайос** значи зрѣлъ, но сжщо и красивъ ораеа (кѣри красиво момче) та орайа-овощки, плодове на лѣтото. Въ основата на тия думи стои думата ора, хора, което значи, годишно време, „сезонъ“, особено „лѣтно време“. Сравнит. бѣлг. *яръ-пролѣтъ*, *яркѣ*, *яре*, т. е. пролѣтнице. По-сетне *hoga* значи време, часъ и бива заета отъ латинцитъ, а отъ тѣхъ минава въ френ. *heure*, *heureux*, т. е. съ щастливъ часъ (*à la bonne heure*); нѣм. *Uhr*. Етимоложки пакъ тука, спадатъ и **хоритъ** (Ногас), тритъ прекрасни щерки на Зевса и Темиди, богини на годишнитъ времена (лѣто есенъ зима) които отварятъ и затварятъ портитъ на Олимпъ и бдятъ за реда

цата, обаче тя нѣмала пари за да си върне дълга къмъ лихварина. Ето защо, следъ нѣкое време ѝ продадохъ кжщата и цѣлата покжщина на търгъ и тя остана на улицата. И ето, че идва отгоре на всичко и болестъта ѝ. Горката жена, колко много изстрада... Наистина ние не я оставихме на улицата, прибрахме я, но тя сега е тежко болна — и казвийки му това съседката имъ прибавила тихо: — Върви следъ мене сега полѣка, защото ще те заведе при нея — и като отворила вратата, тя леко побутнала младия човѣкъ къмъ стаята. Той направилъ една крачка, изправилъ се нерешително до вратата и свалилъ каскетъ. Тамъ, въ жгѣла, върху рогозка и купъ черги, лежала тя, майка му, бледа, изпита, почти вече неузнаваема,

въ вселената и за закономѣрността въ човѣшкия животъ. — Та следъ този етомологически излетъ чакъ до божественитъ Олимпъ да се върнемъ на „ангурия“: „юкъ ангурия!“ — само въ този подбивенъ изразъ ние употребяме тази гръцка дума, която означава „краставица“, понеже се яде незрѣла, **ангури**, обратно на пѣпеша (пипонъ) който се яде зрѣлъ, т. е. „опеченъ на слънце“ — стгр. **пепон**, отъ *peppo* (пекъ) — пека. Отъ думата **пепон** (печенъ) произхожда и нашата — **пѣпешъ**. На старогръцки за пѣпешъ и краставица е имало само една дума: *сикион пепон* и *сикион ангурион*. Отъ „ангурия“, произхожда руската „огурецъ“ и нѣм. *Gurke*.

Ластаръ, нгр. властари, тур. *филизъ*, т. е. издѣнка отъ стгр. *бластано*, т. е. никна, кѣлна; отъ тукъ **бластула**, **мезобластъ**, **бластомицети** и пр.

На нѣкой мѣста у насъ казватъ **лукъ-кромидъ**, **чесновъ-лукъ** и **прасъ-лукъ** — непотрѣбни двойни думи, като на пукъ на българския езикъ продължаватъ да се вестяватъ въ този си видъ на гръкопоробени лукъ изъ столичнитъ вестници. Лукъ, чесновъ и прасъ е достатъчно и ясно. **Кромидъ** е гръцката дума *кромиди*, стгр. *кромидион*, т. е. *лукъ*. **Прасъ** е сжщо гръцка дума *прас(с)он* отъ *прасинос-желто-зеленъ*, срав. *хризо прасъ*: *златно зеленъ* (камѣкъ). Чесновъ е българска дума и произхожда отъ „чесна“ „отчесамъ“, една скилида т. е. *ядка чесновъ*, отъ гръц. *скелиди(он)*, т. е. *краче*, *бутче*, *копанче* — *наподобява копанче на птиче*.

Мента, **миродия** и **юзъмъ** сж все гръцки думи и означаватъ разни видове мащерка. **Юзъмъ**, нгр. *дибсо*, отъ *идиосиос*, т. е. *сладко-ухаящъ*. Въ нашия езикъ понятието за миризма се изразява съ гръцки думи: *миризма*, *миризъ*, *миросъ*, *миризливъ*, *миро*, *мириша* *вмирисвамъ*, *размирисвамъ*, *миризилицъ* (на гръцки: *миризо*, *мирисма*, *миросис*, *мирон*) Та и „миродия“ е отъ този коренъ: „мирдия“ и означава „миризмъ“, приправки, нѣм. *Gewürz*, араб. „бахаръ“.

Пиперъ отъ гръц. *пепери*, заета ориенталска дума; *пиперка*, *сръб.* и *маджар.* *паприка*. Отъ тукъ имаме: *пиперятъ*, гръц. *пепериатос* и *пиперижа*, гръц. *пепериазос*. **Кимийонъ**, гръц. *киминон*; *кминъ*, нѣм. *Kümmel* **анасонъ**, гръц. *анисон*, лат. *anisum* нѣм. *Anis*. **Синапъ**, гръц. *синапи*, тур. *хардалъ*; ст. нѣм. *senaf* т. е. *Senf* **оризъ** гръц. *ориза*, *оризон* — заета ориент. дума. **лахна** гръц. *лахна* и; та *лахана-зеленчукъ*, отъ *лахайно*, *риголвамъ* (итал.), *прекопавамъ* земята. — У насъ подъ *лахна* се разбира по-вече „ки-

но все пакъ съ онова благо изражение, каквото само майкитъ светици притежаватъ.

— Тукъ младия човѣкъ, който до сега разказваше безъ да се прекжсва, млъкна, извади една нечиста носна кърпа и шумно се закашля. Нѣщо го лущеше. Две сълзи течеха по странитъ му и той ги избърса незабелязано съ кърпата и после пакъ продължи:

— И така, значи, той видѣлъ майка си лежаща въ купъ черги и рогозки, болна и умирающа. Глухи ридания повдигали гърдитъ му. Едри горещи сълзи на разкаяние падали отъ зачервенитъ му отъ пиянството очи.

— Майко, майко, прости ме. Ти си светица! Ти тѣй си изстрадала за мене! Изстеналъ той и колѣничилъ до прага, като

Дванадесетия часъ приближава

(продължение отъ стр. 1)

голъми неизвестности и още предъ по-голъми коренни преобразования. Всѣки народъ, който съумѣе въ такива върховни моменти да заличи и най-малкитъ си вътрешни недоразумения, той ще бжде многократно по достоинство цененъ, по всѣки вънкашенъ въпросъ, касаещъ се до неговото бждеще.

За насъ тази истина е отъ жизнено значение, защото цѣли двадесетъ две години чакаме да дойде именно днескашния моментъ, когато чрезъ еднородието си много по-леко и сигурно ще постигнемъ националнитъ си въжделения.

Тѣмко за това, всѣки отъ насъ трѣбва да бжде крайно внимателенъ къмъ всичко онова, което заинтересовани лица, съ префинена прикритостъ се стремятъ да вмѣкнатъ като нови различия въ общественитъ ни животъ, и още веднажъ да ни тласнатъ къмъ пакостно разединение.

Трѣбва съ стоманена устойчивостъ да развиваме всички опити, правени въ това направление отъ гдето и да идватъ тѣ.

Единствения и най-сигуренъ начинъ за да бждатъ парализирани подобнитъ поплъзновения, не може да бжде другъ, освенъ да имаме пълна вѣра къмъ ония, лица и институти, които въ настоящия моментъ денонощно бдятъ върху нашитъ сжббини.

Нека бждемъ всички увърени, че чрезъ мъдростъта и такта на върховното управление и чрезъ всеобщо и смислено народно търпение ние ще дочакаме свѣтли бжднини.

Дванадесетия часъ приближава. Да внимаваме!

Варненци, купувайте занаятчийски произведения отъ Варненски занаятчий — защото възнаграждавате труда на мѣстния занаятчия.

село зеле“, *лаханармия* т. е. армия, шумен. армия. И тозъ е гръцка дума *арми*, стгр. *алме*, т. е. *саламура*. Подобенъ *ротацизмъ*, т. е. замѣняване на *л* съ *р* въ ново гръцкия е често явление; срав. *адерфос* вм. *адерфос*. Думата *алме* (*haimo*) иде отъ *алс*, *алос* (*halos*). т. е. *солъ* и значи „морска вода, море. Сравни у насъ *Анхи-алосъ*, т. е. *при-морие* (а не *Поморие*, което значи крайморска областъ *Померания*, „*Pomern*“). Пъкъ и *саламура*, латинска дума, *s'alga muria* иде отъ *sal*-*солъ* и *muria*-*морска вода*; срав. *acidum muriaticum*-*солна киселина*. Влашка *sage*-*солъ*, *sagamura*. Въ следната статия ще разгледаме названията на зеленчуци и овощки отъ турско-перско-арабски произходъ.

Хроника

Обръщаме вниманието на почитаемитъ г. г. читатели и абонати на в. „Варненски Коренякъ“, че съ настоящия брой започва десетата годишнина отъ издаването му.

Апелираме къмъ всички, ако не сж издължили абонамента си, да побързатъ и сторятъ това, защото издржжката на вестника е единствено отъ абонамента.

Цигани, циганки и циганчета. Може би въ никой градъ на нашата страна циганитъ не излизатъ тѣй на показъ, както въ нашия градъ — „Царицата на черно море“. Цигани, циганки и циганчета тукъ сж окупирали главнитъ улици и площади и съ своитъ парцали и държане не само че обръщатъ вниманието на всѣки чужденецъ, но и безпокоятъ минувачитъ.

На първо мѣсто ще посочимъ челното мѣсто на града: *площадъ „Независимостъ“* предъ общината и новото здание на Попул. банка, гдето дрипаво облѣчени цигани съ вжжета презъ рамо се разхождатъ по тротоаритъ, закачатъ се, викатъ, безпокоятъ гражданитъ и очудватъ чужденцитъ. По главнитъ улици: Ц. Борисъ и 6 Септемврий циганки и циганчета съ цвѣтя въ ржка викатъ до насита и предлагатъ своята стока, безъ да държатъ смѣтка, че прѣчатъ на пѣтя и безпокоятъ минувачитъ. Малкитъ боси, голи и неомити се гонятъ по улицата викатъ и безпокоятъ хората.

Нѣма ли възможностъ да се счистятъ улицитъ отъ тия хора, които излагатъ града ни, като имъ се опредѣли мѣстото и облѣклото имъ? Ако за варн. граждани се чертаятъ линии, които трѣбва да спазватъ, когато минаватъ по площадитъ, то защо и на тия хора не се обръща внимание.

Магазинъ „Билка“

В. НЕЙЧЕВЪ

София—ул. „Ц. Борисъ“ 125
Телеф. 2-53-99

Всички лѣчебни билки, ментени, медени бонбони, липовъ цвѣтъ и други

Складъ на книгитъ

„Лѣчебни билки“ (373 билки, 85 картини)—В. Нейчевъ 25 лв.
„Билкитъ въ медицината“ — В. Нейчевъ 10 лв.
„История на билкарството“ — В. Нейчевъ 30 лв.

Тритъ заедно за 50 лв.

— продължи да разправя оживено съседката имъ.

— А да работи, майка ти, че да спечели, не ѝ било възможно въ толкова скоро време толкова голѣма сума да има. Пъкъ и вече болнава била, не както преди, здрава и пѣргава. Непосилния трудъ я вече изтощилъ. Тогава тя взела на заемъ отъ единъ лихваринъ. Още не била изплатила първия си дългъ, ето че пакъ получила и друго писмо отъ тебе, тоя пѣтъ било вече страшно за нея. Ти си ѝ писалъ, че ще се самоубиешъ, ако тя не ти прати исканитъ пари. Отчаяна, уплашена, тя се чудѣла какво да направи. Другъ изходъ нѣмало, освенъ пакъ да вземе пари въ заемъ отъ сжщия лихваръ. Минало се отъ тогава известно време, дошелъ срока на поли-

то сърдце. Тя разбрала, че детето ѝ е спасено, че той ще се поправи вече.

— Синко, азъ отдавна съмъ ти простила... тя искала още нѣщо да каже, но само помръднала безпомощно устни. Край приближавалъ и тя нѣмала вече сила да говори. Той се навелъ съвсемъ близо до нея и я чулъ да шепне предсмъртнитъ слова: — Дете, умирамъ вече. Но ти трѣбва да ми дадешъ обещание, че ще се поправишъ. Така спокойна ще съмъ, че ще тръгнешъ по правия пѣтъ и нѣкога ще станешъ добъръ гражданинъ.

— Майко, обещавамъ, ти ще работя, ще уча, за да изкупя съ трудъ грѣха си! Вино никога вече въ устата си не ще турвамъ.

следва

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-просвѣтно Икономическо Дружество „Варненски Коренякъ“

Отг. ред. Ю. ТОДОРОВЪ

Владимиръ Стояновъ

Французи и англичани презъ 1854 г.

(Продължение отъ брой 9)

На 23 юний 1854 г. руситѣ напустили Силистра и минали обратно Дунава, безъ голѣмъ шумъ, изплашени вѣроятно отъ силитѣ на съюзнитѣ войски въ Варна, отколкото отъ намѣсата на Австрия, която заплашвала да наруши неутралитета си, ако не се опразнятъ дунавскитѣ княжества. Тази вестъ най-първо не се повѣрвала на фр. лагеръ и се помислило, че това е примка и поради това едно разузнаване било направено до Хърсово. Нѣма руси! Голѣмо било разочарованието на маршала, който въ едно писмо до жена си казва: „Тия руси ме много обезсърчиха, съжалявамъ, че изгубихъ случаятъ да ги бия и да ги издава въ Дунава, жалко е, че нѣмаме крила“.

Въ това време Варна е билъ много оживенъ градъ; отъ града до лагера сновѣли постоянно ескадрони да разнасятъ разпоредби; множество кола, които пренасяли провизии, разни военни материали често задръствуваха улицитѣ, а отъ кждето се минавало съобщавало се съ тръби. На пристанището пъкъ много лодки пренасяли каси съ плодове, торби съ брашно и сухари. Сегащата „Съборна“ ул. била изпълнена съ палатки отъ войници и офицери, и покрай тѣхъ имало дѣсчени бараки, въ които се продавало дребулии като четки, огледалца, сапуни и др. ценитѣ на които били много високи, та е трѣбвало намѣсата на маршала Сенъ Арнолдъ, който ги намалилъ. Голѣмъ воененъ лагеръ имало и на западъ отъ града, къмъ памучната фабрика и стрелбище, предимно отъ англичани и турци, тъй сжщо и на северъ отъ града имало доста войнички палатки. Живота въ лагера не е билъ много туженъ: макаръ че военнитѣ обучения били много чести, обаче войничитѣ въ свободното си време знаели да се веселятъ, тѣ дори си устроили и театъръ, въ който любители играли съвременни комедии, женскитѣ роли се заемали отъ младежи безъ мустаци и се обличали съ дрехитѣ на женитѣ на продавачитѣ около лагера.

Отношенията на войската спрямо гражданското население били безразлични, смѣтало се, че тия нови кръстоносци, водени отъ турци и хранени отъ предприемачъ много малко сж се интересували и сношавали съ мѣстно население. Кое то добре познавало башибозуцитѣ и турския „аскеръ“, и неговитѣ първи впечатления били на скрита умраза и недоверие спрямо защитницитѣ на султана. Особено около Варна, търговията и жителитѣ били опропадени, лозята и градинитѣ ограбени и хората били много зле настроени противъ тия неканени гости. Разказватъ дори и офицеритѣ въ него време се бояли да излязатъ извънъ лагера на ловъ; веднажъ нѣколко моряци отишли за вода до една чешма, тѣ били нападнати за гдето сж си

позволили да си откъснатъ нѣколко череши въ едно лозе и избѣгали като оставили единъ отъ другаритѣ си съ разпранъ съ ножъ коремъ. Тѣй като не се намирало прѣсни зеленчуци въ Варна него време, обвинили населението, че нарочно е занемарило градинитѣ си и изкоренило всичко каквото имало тамъ.

Здравословното състояние на войскитѣ до тогава било горедолу задоволително, обаче злоупотрѣбата съ зеленитѣ плодове, силнитѣ юлски горещини по голото бърдо на Франга било причинило нѣколко заболявания отъ треска, които не вдъхвали първомъ опасностъ. Холерата, която се била появила въ южна Франция и чиято зараза билъ донесълъ съ себеси петия корпусъ войски, направило голѣми опустошения въ Галиполи, но като че не искала да пощади и Варна. Първитѣ холерни заболявания стреснали маршала и го накарали да направи една военна разходка къмъ Добруджа като мислѣлъ, че това би било хигиенично и че промѣната на въздуха и случаятъ да се срещнатъ нѣколко групи казаки, чийто присъствие било установено въ Добруджа, щѣлъ да подагне духътъ на войничитѣ а най-важното, като се напустила Франга, ще се избѣгне може би, разпространението на болестта. Уви! болестта не само не се ограничила на всѣки денъ се разпространявала. Между това трѣбвало да се трѣгне, тритѣ дивизии една следъ друга заедно съ 3-4000 души конници башибозуци, които маршалътъ събралъ отъ тукъ отъ тамъ, било да се снабди съ „кавалерия“, било да отърве страната отъ тѣхнитѣ грабежи, съпровождали пѣхотата. Четвъртата дивизия имала за задача да трѣгне последна и да прибира всичкитѣ войници, заболѣли отъ холера. Първиятъ денъ на похода билъ празниченъ, войничитѣ минали весело гористата мѣстностъ между Балчикъ и Варна дето тукъ-таме се виждали буйни извори съ хубава вода, но щомъ дошли до балчишкия байръ предъ очитѣ имъ се открила една просторна равнина, дето нищо друго не се виждало освенъ суха трева. Една скрита тѣжа ги обзела, а нѣкои отъ тѣхъ, дошли отъ Африка, помислили че е Сахара. Този равнина напомняла, пустиня, въ която имало вонещи кладенци, тинясто мѣсто, запустѣли села, чийто жители избѣгали, откарвайки добитѣка си, като се научили за идването на войска. Стигнали късно вечерта до едно село, капнали отъ умора и до една мочурлива мѣстностъ, заспали и не се пробудили вече. Нищо не било въ състояние да ограничи болестта, здравитѣ войници носѣли или водѣли за ржце заболѣлитѣ отъ холерата, а умирающитѣ на носилка, ако и здравитѣ заболявали, други ги замѣствали. Твърде често единъ умирающъ съ сбръчка-

но лице съ конвулзии презъ коремъ правилъ последни усилия срещу смъртта... спирали се тогава и съ върха на саблята и ножа на пушката изкопавали трапъ, заравяли мъртвеца съ малко прѣстъ и суха трѣва, единъ офицеръ изчиталъ надгробна молитва, а следъ това пакъ трѣгвали. Здравитѣ войници прибирали раницата и пушката на умрѣлия си другаръ. Не по друга е била участъта на башибозуцитѣ: още при първитѣ заболявания отъ холерата, тѣ се изплашили и ударили на бѣгъ, кой кждето завърне, като оставили оржжието и лагера си пъленъ съ болии, безъ да се грижи нѣкой за тѣхъ, отъ четиретѣхъ хиляди трѣгнали отъ Варна, генералъ Юсуфъ едва 300 можалъ да види на завръщане. Военната болница, сегашното помещение на пожарната команда, е била пълна съ холерно болни, преобърнали въ болница голѣмитѣ казарми, които се намирили между черквата „св. Богородица“ и дев. гимназия, но тѣй като и тия казарми не били хигиенични, дори и за здрави хора, болестта, вмѣсто да се ограничи, се още повече разпространила. Тогава наредили 120 палатки. Край укрепленията били раздѣлени на 3 секции: холерно-болни, трескави и тия, които били въ конвалесцентно (на оздравяване) състояние. Забелязало се, че едно голѣмо число били спасени. До всѣка болница наблизу имало и гробища. такива имало нѣколко, едно отъ тѣхъ и днесъ стърчи до морската градина, наречени „фр. гробища“. Варна справедливо била наречена отъ тогавашния началникъ на армията гробница на съюзнитѣ войски и единъ офиц. документъ изчислява умрѣлитѣ на 10,000 души.

изъ Войни Роси съ Турци 1853-54 г. général de Kortex „Ce que j'ai vu à Varna“. Maynard. Impressions de voyage de Paris à Sebastopol.

Бълг. Историческа сбирка.

Варненци, предпочитайте производството на индустриални Варненски предприятия, защото тѣ се изброятъ отъ Варненски работници—отъ Варненски граждани.

Варненци, бждете довърчиви и бждете единни по общогражданскитѣ въпроси въ съединението е силата, радвайте се въ сполуката на съгражданина си, помогнете му въ нищетата.

Учреждения, банки, държавни и частни стопански предприятия, печатайте всички книжа въ мѣстни печатници—тамъ работятъ варненски работници — тѣ доставятъ материала отъ варненски търговци.

Четете вестникъ „ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ“

Ем. Мутафова

Варна презъ 1656 г.

Миналото на гр. Варна ни завежда въ дълбоката древностъ, преди Христа, но сведенията за история на Варна сж оскъдни. По тази причина трѣбва да се събиратъ и най-малкитѣ известия изъ миналото засѣгащи града. Затова ще спра вниманието на читателитѣ върху едни бележки на турския пжтешественикъ Евлия Челеби, който въ петия томъ на своитѣ пжтни бележки описва гр. Варна презъ 1656 год. и разказва за едно нападение на града отъ запорожкитѣ казаки презъ лѣтото на сжщата година.

Въ 1656 год. властвувалъ султанъ Мехмедъ IV и великия везиръ Бойнуяралж Мехмедъ паша. Споредъ мнението на известни историци турската държава почнала да ослабва и да бива обезпокоявана отъ нападенията на запорожкитѣ казаки. Тѣ 30 40 години наредъ се спускали по р. Днепъръ въ Черно море съ своитѣ леки лодки, нападнали брѣговетѣ, ограбвали ги и се завръщали въ родината си.

Въ 1656 год. брѣговетѣ на Черно море около Варна били пазени отъ Мелекъ Аметъ паша. Презъ лѣтото варненскитѣ гарнизонъ билъ на лагеръ край Девненскитѣ извори. Презъ това време съ 26 леки гемийки запорожкитѣ нападнали балчишкитѣ села и следъ като ги ограбили се отправили къмъ гр. Варна, въ който нѣмало войска и града не можалъ да се защити. Запорожкитѣ го нападнали и навлѣзли въ южната му частъ отъ онази страна, кждето сж днесъ хотелъ „Борисъ“ и разнитѣ складове за дърва и др. На следната заранъ отърчали нѣколко изплашени турци до лагера при Девненскитѣ извори и съобщили за случилото се. Мелекъ Аметъ паша веднага пратилъ войската въ Варна, една частъ отъ която минала отъ другата страна на езерото и заела позиция въ лозята при сегашната фабрика на Николовъ „Текстилъ“. По този начинъ запорожкитѣ се видѣли принудени да се оттеглятъ къмъ залива, кждето сж били тѣхнитѣ леки гемии, наричани шайки. При това самото население се опѣлило противъ нападателитѣ. Завързалъ се бой, при който запорожкитѣ гемии се видѣли подъ кръстосанъ огънь, а дебаркиранитѣ се принудили да се предадатъ. Пленени били 20 шайки (леки гемии), 600 запорожци и 100 души убити. Така се свършило нападениято на гр. Варна отъ запорожкитѣ казаки, споредъ казания пжтешественикъ, който се случилъ въ това време въ Варна.

Тогава около Варна имало, казва пжтешественикъ 10,000 лозя. Смяиятъ градъ билъ разположенъ между крепостта и рѣката, която е течала тамъ, кждето е сега гарата на града. Градътъ се състоялъ отъ 4000 кжчи двуетажни, покрити съ червени керемеди. Ималъ 7 мюсюмански махали и 5 православни (румъ-махлеси), арменска и еврейска. Ималъ 41 джамии. Пжтешественикъ тѣ хвали банята, която се наричала Пири паша хамамж. Тя се намирала тамъ, кждето сега е централата на кооперация „Напредъ“. Отъ чешмитѣ хвали Богданъ чешме, която е била тамъ, кждето днесъ се пресичатъ ул. „Графъ Игнатиевъ“ съ ул. „Кн. Дондуковъ“.

Като пристанище гр. Варна билъ много оживенъ. Складоветѣ по крайбръжието Евлия Челеби описва, че сж били като планини голѣми. Тѣ се състоели отъ желѣзо на прѣчки, каменна солъ, медъ въ бѣчви, пастърма въ чували, дървено масло въ мехове, различни видове дървенъ материалъ, вино, шира (гроздовъ сокъ) и др.

Всѣка година около 1500 гемии разтоварвали стоки. По нѣколко стотинѣ хиледи кола сж пренасяли стоки. Митнишката такса е достигала сумата 40,000,000 пари, (днеска левове).

Край (скелята) пристана имало много и хубави каменни житници.

Всичко това описано по не-посрѣдственото наблюдение на турския пжтешественикъ ни показва, че Варна се е радвала на едно състояние, което днесъ трѣбва да и пожелаемъ.

Самата природа е насочила дейността на населението, а именно: производство на вино за износъ, пристанище за износъ и вносъ, а при съвременитѣ нужди и за курортъ.

Народна пѣсенъ

за превземането на Варна отъ руситѣ 1828-29 год.

Царя на Вълко думаше:
„Лошавъ си сънь сънувахъ —
Презъ Дунавъ въ равна Добруджа

коня ми въ кърви затѣна.
Турци сж тамо бѣснѣли,
нашитѣ брата изклали.
Тамъ има Варна касаба
и Варна, Вълко, да вземешъ
и Варна наша да стане:
Вълко на царя думаше:
„Варна е стара касаба,
отъ три ката й калето“
„Не бой се, Вълко, не бой се азъ
ще ти, Вълко, изпратя
хиляда, Вълко, хиледи —
единъ мелеонъ казаки“.
Че стана Вълко отиде
презъ Дунавъ въ равна Доб-

руджа,
край Варна Вълко достигна,
край Варна до Кемеръ-дере,
йотъ други край Кара-меше.
Отъ две страни топове гърмѣли,
Варна теслимъ не става,
Вълко капитанъ викаше:
„Гърмете всички отеднажъ!“
Гърмнали всички топове,
земя и небо треснали,
писнали турци варненци.
Тогазъ сж руси минали,
минали Демиръ капия.
до Чаушъ чешме срещнали
турцитѣ съ пики, ножове —
Голѣмо ехтене имало,
рѣки сж кърви потекли.
Тогазъ се турци предади,
Евала на руси сторили,
предади Варна на руси.

Записалъ Ем. Мутафова

Забележка: Баща ми (Мутафъ Георги Марковъ) пѣше тази пѣсенъ. Билъ я слушалъ отъ майка си баба Руся въ Лозенградъ.

Чаушъ чешме, за която се споменава въ народната пѣсенъ, бѣше тамъ, кждето се пресичатъ днесъ бул. „Фердинандъ“ и ул. „Кн. Александаръ.“

Варненци, купуватъ стока отъ мѣстни търговци защото тѣ носятъ всичи фискални тяжести на общинския ни бюджетъ. Когато отивате въ другъ градъ — запазете си покупкитѣ за Варна.

Печатница

Княго Николовъ-Варна